

EL CAS D'ITÀLIA?

Per Alessandro Palmi, membre de COBAS

En les últimes dècades a Itàlia s'ha dut a terme un procés de transformacions en l'escola que podríem definir, sense cap dubte, com un atac de les polítiques neoliberals a la funció i a la missió històrica de l'escola mateixa.

Després de la Segona Guerra Mundial el paper de l'escola a Itàlia va ser el de treure el país de l'analfabetisme i va tenir la funció d'ascensor social, en permetre a integrants de les classes subalternes una millora de les seves condicions, fins que hi va haver una gran obertura a l'escola de masses i a les universitats a final dels setanta.

Al llarg de tota la dècada dels setanta, l'escola i la universitat foren llocs de moviments socials i de lluita que van impactar moltíssim en la vida política i social de la nació.

Al final del segle XX van començar totes les maniobres per a "subjectar" l'escola a les lògiques de les polítiques neoliberals i transformar el dret a l'educació en una mercaderia; com és de suposar

aquest no va ser un afer només italià, a tota Europa va succeir el mateix i són ben conegudes, des del procés de Bolonya fins a Lisboa, les etapes fonamentals de les intervencions de l'ERT i molt més.

A Itàlia això es va desenvolupar a través d'una sèrie de lleis i pseudoreformes que els distints governs van engegar; les primeres etapes fonamentals van ser, des del punt de vista legislatiu: l'anomenada "Autonomia Escolar" (Llei n. 59 del 1997 i decret legislatiu 275/1999), l'anomenat decret "Dirigenza", decret Llei n. 59/1998 que atorga grans poders a la figura del gerent institucional de l'escola, i la llei de "Parità" (Igualtat Escolar) que va posar en el mateix pla i en idèntic nivell legislatiu les escoles públiques i estatals amb les privades.

És notable el fet que, des de llavors, tots els governs que es van alternar en el poder tiraren endavant aquest projecte i van reforçar el trajecte cap a la privatització, tant si es tractava de governs de dreta o de centre-esquerra (que com és de suposar tenien molt poc d'esquerres).

Al llarg d'aquests últims 20 anys hi ha hagut a més una retallada contínua de recursos, un procés progressiu de servitud de l'escola al mercat global i a la lògica de l'empresa. No es va tractar d'una privatització en el sentit que els ens privats assumien la gestió i els costos de l'escola, sinó que fou en el sentit del funcionament de la institució que va inocular els principis de l'empresa privada però amb el finançament garantit pels fons públics.

En aquest marc de transformacions, sota les polítiques neoliberals, les condicions de treball de l'ensenyament van anar trobant un empitjorament progressiu en un doble sentit: per una banda, hi hagué un desgast des del punt de vista contractual en terme de salaris i drets laborals (en realitat aquest fet va ser comú a totes les treballadores i treballadors assalariats); i per l'altra, es va produir un gran deteriorament en el que són els aspectes de relacions, d'habitatge i de benestar psicològic dels docents mateixos.

Tots i totes les docents es van trobar sota un doble nivell de pressió i, avui dia, viuen esclafats entre les cada cop més insuportables actituds autoritàries dels "caps d'institut" i les reclamacions dels nous "clients" de l'"escola-empresa" representats pels pares que s'expressen d'una manera cada volta més invasiva, fins al punt d'arribar a ser realment agressives.

El projecte neoliberal per a l'escola a Itàlia, en les seves pautes principals, es pot resumir en:

- Baixar el nivell de l'escola pel que fa a la formació d'estudiants; no hi ha cap interès en formar futurs ciutadans amb capacitat crítica i, per a dir-ho com Paulo Freire, "capaç de llegir el món pel seu compte".
- Reintroduir una dinàmica de classe en el món escolar, que va ser atropellada pels huracans dels anys seixanta i setanta, fins a aconseguir la creació d'escoles per a la futura classe dominant i les escoles per als submisos.
- Afavorir el fet de treure profit de la instrucció, amb la transformació del coneixement en una mercaderia i la submissió del funcionament escolar a les lleis del mercat.
- Operar en la reproducció d'una futura classe de treballadores i treballadors que no sigui capaç d'organitzar cap conflicte i que s'acostumi a la precarietat laboral i a la manca de drets.

Per suposat, tots aquests objectius no es manifesten obertament: potser es continua parlant d'èxit escolar, de lluita contra la dispersió escolar i de tota una sèrie de bones intencions. Però si analitzem els fets i les polítiques concretes, fàcilment podem adonar-nos del rumb que tot plegat pren.

Finalment, a títol d'exemple, voldria presentar algunes de les més recents accions desenvolupades en el sistema escolar italià. Hi ha moltes més coses a dir, però les que esmento a continuació són bastant explicatives:

- El sistema INVALIDIS (acrònim de l'Institut Nacional d'Avaluació del Sistema d'Instrucció), que pretén ser un sistema d'avaluació del rendiment escolar a través de "quiz" proporcionats als estudiants. Es tracta d'un sistema que no pot abastar la complexitat del sistema d'aprenentatge i que, a la llarga, té el sentit de construir una escala de valors entre les diferents escoles. Són tècniques que ja van fracassar als Estats Units on es va comprovar que la "didactica por quiz" suposa una baixada del nivell dels estudiants.
- L'anomenat BONUS, o sigui un premi anual en diners, que se suma al sou dels docents que el gerent de l'escola, l'anomenat "dirigent", elegeix d'entre els que suposadament són els docents dignes de tal premi. Creiem que aquesta aberració ja es desautoritza per ella mateixa.
- L'Alternança Escola Treball, que consisteix en uns quants centenars d'hores que es treuen de l'estudi per tal que els estudiants facin experiències de treball (gratuït) en empreses. Això fa que s'afebleixi el nivell de coneixements i s'afavoreix una formació submissa a la lògica de l'empresa.

Com és de suposar, contestem amb força tot això, i agafem com a primer punt un fet ja esmentat i que es considera tan important com per a esmentar-lo una altra vegada en finalitzar aquest article: que el nostre objectiu a les escoles no és formar futures persones treballadores sense ànima, sinó afavorir el creixement de dones i homes conscients i no fàcilment manipulables.

Tots i totes les docents s'han trobat sota un doble nivell de pressió i viuen esclafats entre les actituds arbitràries dels caps d'institut i les reclamacions dels nous clients de l'escola empresa.